

Bellson: 'Dru

Lowie Bellson en John Engels

over jazzdrummen in de twintigste eeuw

Titel: van Beeldreflex

In de afgelopen tweeduizend jaar zijn er altijd trommels geweest, maar pas in de afgelopen eeuw is het drumstel ontstaan. De stijlen die als eerste met dit instrument werden gespeeld, zijn blues en jazz. Beide hebben een grote invloed gehad op de muziek van nu, maar de drummers die legendarisch zijn geworden, waren toch voor het overgrote deel jazzmusici. Er zijn genoeg boeken waarin je kunt opzoeken wie dat allemaal geweest zijn, maar het is leuker om de verhalen te horen van drummers die er zelf bij waren. Het aardige van het feit dat drummen een relatief jong fenomeen is, is dat die drummers nog steeds rondlopen. We vroegen Louie Bellson en John Engels hoe zij de geschiedenis van het jazzdrummen hebben beleefd.

door Gerrie Spaansen

Louie Bellson

Het drumstel is ongeveer gelijk met de jazz ontstaan, aan het begin van deze eeuw. Niet lang daarna wordt Louie Bellson geboren. Hij vertelt trots dat hij met alle grootheden van de jazz heeft gespeeld, maar hij lijkt te vergeten dat hij er zelf ook een is. In die hoedanigheid speelde hij afgelopen zomer op het North Sea Jazz Festival, waar hij een van de publiekstrekkers was. Inmiddels zijn de jaren bij hem gaan tellen. Hij is zichtbaar een dagje ouder geworden, en zijn trillende handen vertellen dat de ziekte van Parkinson het beginnende stadium voorbij is. Het is duidelijk aan zijn spel te horen. Hij slaat, of aait eigenlijk, de bekkens en drums net hard genoeg om ze te kunnen laten horen. Hem te zien spelen is desondanks een bijzondere ervaring, al was het maar vanwege de enorme staat van dienst die hij heeft. Je kijkt, en beseft: dit is het spel van een man die de stijl van elke drummer ter wereld heeft beïnvloed.

Drummers van nu moeten meer weten dan wij vroeger.'

En dat raakt je. Hij mag dan wat trillen, met zijn geest is niets aan de hand. Hij vertelt verhalen over het verleden met een enthousiasme alsof het gisteren allemaal gebeurd is.

'Ik heb net mijn 75ste verjaardag gevierd, en ik begon met drummen toen ik drie was. Dat komt omdat mijn vader een muzikwinkler had. Ik speel dus al 72 jaar drums, en sinds mijn veertiende al professioneel, dus 61 jaar. De allereerste *trap sets*, zoals drumstellen vroeger heetten, die ik had waren een oude Slingerland en een oude Ludwig van mijn vader. Hij had ze me kunnen geven, maar hij liet me ervoor betalen en zei: 'Als je ergens voor hebt betaald, dan zorg je er ook goed voor.'

'Een van de drummers waar ik altijd aan moet denken bij de geschiedenis van de drums, is Baby Dodds. Voor mij is hij de drummer die een stijl creëerde die vernieuwend was voor alle drummers. Gene Krupa was ooit van plan om priester te worden. Op een dag zag hij Baby Dodds spelen, en toen keek hij omhoog en zei: "Heer, ik neem vakantie. Ik ga eerst drummen voordat ik u zie". Toen ik naar Baby Dodds' platen luisterde, wat ik jaren later pas deed, ontdekte ik dat deze man ieders stijl in zich had.

'Na Dodds kwam Chick Webb, en na hem kwamen drummers als Big Sid Catlett en Jo Jones van de Count Basie band. Jo Jones en Sid Catlett waren mijn leraren. Zij lieten me zien hoe ik de hi-hat moest spelen, hoe ik een *ride-beat* moest slaan, hoe ik met brushes moest spelen en hoe ik solo's en de band moest ondersteunen. Ook leerden ze me hoe ik het bassdrumpedaal moest spelen: vier slagen per maat, niet te luid, maar net genoeg zodat je hem kunt voelen, onder de bassist.

'Na hen kwamen drummers als de geweldige Max Roach op het toneel. Ook Kenny Clarke, Art Blakey, en alle andere grote drummers van dat tijdperk. Zij zijn bijna tot het hier en nu gebleven. Tegenwoordig hebben we drummers als Steve Gadd, Jeff Hamilton, Vinnie Colaiuta, Marvin 'Smitty' Smith en Sonny Emory.

'Mensen zeggen weleens: "Er zijn geen drummers meer zoals jullie van de oudere generatie." Ik zeg dan: wacht even, er zijn geweldige drummers. Zij zijn bezig met een veel breder spectrum in het drummen. Toen wij opgroeiden waren er wel verschillende soorten muziek, maar wat drummen betreft draaide alles om de swing-stijl. Tegenwoordig spelen mensen als Steve Gadd en Steve Smith echt alles. En goed ook. Drummers van nu moeten meer weten dan wij vroeger. Al die geweldige drummers van nu kennen de geschiedenis, en ze voegen daar iets aan toe. Dat is weer prettig voor de volgende generatie. Drummers geven altijd informatie aan elkaar door.'

Catlett en Jones hadden geen drumgeschiedenis waaruit ze konden putten toen zij begonnen. Ze moesten dus nog veel uitvinden, nietwaar?

'Ik denk dat er voor Baby Dodds vast ook wel iemand was die hem heeft beïnvloed. Ze moesten destijds alles leren door op te treden. Er waren toen ook geen goede technieken om bekkens op te nemen.

In plaats van bekkens speelden ze drukroffels. De manier waarop ze dat deden, was veel swingender dan een militaire roffel. Dat soort dingen bedachten ze. Ze leerden ook door veel naar elkaar te kijken en luisteren. Dat doen drummers in het algemeen veel.'

Ik heb gelezen dat blanke drummers niet naar zwarte drummers gingen kijken.

'Volgens mij is dat niet waar, en ik draai al een tijdje mee. Als jongetje van negen ging ik al naar elke drummer kijken die ik op een plaat had gehoord. De mensen in mijn omgeving kon het niets schelen wie je was of wat voor huidskleur je had. Buddy Rich

'Een van de drummers waar ik altijd aan moet denken bij de geschiedenis van de drums, is Baby Dodds.'

en ik hebben altijd Jo Jones gerespecteerd. In elk interview dat we deden, en dat waren er nogal wat, noemden we hem als onze favoriet. Jo Jones deed iets dat anders was. Hij had *drive*, maar was ook vloeiend. De ritmesectie van Count Basie is er een die elke drummer zou moeten horen.'

Is er wel eens een moment geweest dat u een drummer iets zag spelen, en dacht: dit moet ik ook leren, want anders raak ik achter?

'Ja, dat had ik heel vaak. Ik heb gespeeld met Jo Jones, Gene Krupa, Buddy Rich, en elke keer dat ik met zo'n drummer had gespeeld, dacht ik: ik moet dit en dit toevoegen aan mijn spel. Al speel je honderd jaar, je zult nooit alles weten wat er te weten valt. Ik leer nog steeds, ook van de drummers van nu. Ze noemen mij *Daddy*. De kinderen moeten soms naar *Daddy* luisteren, en soms moet *Daddy* naar de kinderen luisteren.'

U hebt zelf een mijlpaal gezet door als eerste een tweede bassdrum te gaan gebruiken.

Louie Bellson en John Engels op het North Sea Jazz Festival 1999

'Op een dag in 1938, tijdens de tekenles op school, tekende ik een ontwerp voor een drumstel met dubbele bassdrum. De leraar vroeg wat ik aan het doen was, en toen ik vertelde waar ik mee bezig was, wilde hij dat ik het liet zien als ik het af had. Hij bleef er sindsdien naar vragen. Ik geloof dat Gretsch het eerste drumstel met twee bassdrums heeft gemaakt. Ze waren 20"x20", een 18"x26" tom in het midden, twee 13"x9" toms, twee 11"x7" toms en twee floortoms. In die tijd was dat sciencefiction, niemand had er ooit van gehoord. Ed Shaughnessy en Billy Cobham waren de eersten die het idee overnamen.'

Toen u het had bedacht, moest u het ook gaan gebruiken. Dat was in jazz nooit eerder gedaan, dus u moest ook bedenken hoe u die twee bassdrums moest bespelen.

'Inderdaad. Ik speelde in het begin meestal alleen de rechter bassdrum, omdat ik niet in de war wilde raken. Max Roach en ik waren de eersten die voorzagen dat swing en latin zouden worden gecombineerd. Meteen leerde ik de twee bassdrums te gebruiken in de snelle samba's die we met de band deden.

'Ik kwam pas echt goed op dreef bij Tommy Dorsey in 1947. Hij had Krupa en Rich en Dave Tough in zijn band gehad. Het idee van drumsolo's met twee bassdrums sprak hem aan. Ik voegde langzamerhand met mijn linkervoet accenten op de bassdrum toe, daar waar het iets aan de muziek bijdroeg.

'Buddy Rich trad een keer op met zijn band in het Paramount Theatre in New York. Hij had mijn versie van *Skin deep* met Duke Ellington gehoord, waarbij ik twee bassdrums gebruikte. Hij zei: 'Deze is voor jou, Lou', en speelde het nummer op dezelfde manier, maar dan met één bassdrum. Toen ik ervan hoorde, stuurde ik hem een telegram: 'Je haalde het bijna...' Ik zou zeggen dat

hij de meest technisch begaafde drummer van onze tijd was. Je kon niet veel beter worden dan hij.'

Aanvankelijk was de rol van de drummer in een band niet zo groot; het belangrijkste was dat hij de maat hield. Dat is in de loop van de jaren veranderd. Wanneer denkt u dat die verandering werd ingezet?

'Buddy Rich en ik hebben ooit in een interview gezegd dat er één drummer is die de drums op de voorgrond heeft gebracht: Gene Krupa. In elk geval wat betreft solo's, maar ook als onderdeel van de band. Gene was heel bescheiden. Ik weet nog dat we met zijn drieën - Buddy, Gene en ik - bij elkaar zaten. Gene zei: 'Ik kan niet spelen wat jullie spelen', waarop Buddy en ik antwoordden: 'Wij kunnen ook niet spelen wat jij speelt!'

Op een gegeven moment hebben drummers de four-on-the-floor-beat losgelaten, en brachten meer variatie in hun bassdrumspel.

'Aanvankelijk waren er van die hard-swingende bands, zoals die van Benny Goodman en Count Basie.

Engels: 'De ontwikkeling van de jazz is in een jaartien keer zo snel en weten tien keer zoveel.'

Daar speelde je steeds vier klappen op de bassdrum. Drummers als Kenny Clarke en Max Roach ontwikkelden een muzikaler geluid, en kwamen met bebop, bij Dizzy Gillespie en Charlie Parker. Daar hoefde je niet de bassdrum op elke tel te spelen, omdat er bassisten als Ray Brown waren, die elke tel op de bas speelden. Je kon de accenten met de bassdrum spelen, zoals je ook met je linkerhand deed, en de swingbeat met rechts.'

Elvin Jones is ooit gestopt bij John Coltrane, omdat naar zijn smaak de muziek te veel van het ritme los kwam te staan. Heeft u ooit voor zo'n beslissing gestaan?

'Nee, dat is mij nooit overkomen. Ik heb het geluk gehad altijd met jazzmuzikanten te kunnen spelen die ik goed vond. Ik ben in 1942 begonnen bij Bennie Goodman. Daarna speelde ik in het leger bij een goede legerband. Vervolgens kwam ik bij Tommy Dorsey en Jimmy Dorsey, en daarna bij Harry James, bij Duke Ellington, bij Count Basie, bij Norman Grant, met Dizzy Gillespie, Clark Terry en Ray Brown, bij Ella Fitzgerald, bij Art Tatum, bij Oscar Peterson. Steeds bij muzikanten die in mijn favoriete stijl speelden. Mensen van zulk kaliber, dat ik alleen maar hoefde te luisteren wat zij deden, en verder gewoon lekker mee kon spelen.'

Als u terugkijkt op de ontwikkeling van de jazz, wat is volgens u de meest opvallende gebeurtenis?

'In het begin speelden alle drummers swing. Toen kwam de bebop. Ik denk dat er sindsdien niets zo prominent is geweest dat het die plaats innam.'

U bent voor veel drummers een voorbeeld. Hoe voelt u zich daarbij?

'Daar ben ik trots op. Ik ben er trots op dat ik door kan geven wat Jo Jones en Big Sid Catlett me geleerd hebben.' ■

Sebastian Westerweel

John Engels

Jazz heeft zijn wortels in de Verenigde Staten, maar al in de jaren twintig is de muziek naar Europa overgewaaid. En ook hier hebben mensen zich tot jazzmuzikanten van wereldformaat ontpopt. John Engels is er een van. Als zoon van een be-

roemde drummende vader, John Engels senior, werd jazz hem met de paplepel ingegoten. Hij is niet van de eerste generatie Nederlandse jazzdrummers, maar door zijn vader heeft hij wel veel van ze meegekregen. Het is de groep Diamond Five waarmee hij bekend is geworden, maar in de loop van zijn carrière heeft hij met ontelbare en zeer verschillende muzikanten gespeeld.

Over de vraag welke drummers tot de grondleggers van de Nederlandse jazz behoren, moet Engels goed nadenken. Hij is er niet de man naar om pas iets te zeggen als hij alles heeft overdacht. Nee, hij blijft vertellen, en elke keer als hem een naam te binnen schiet, onderbreekt hij zijn verhaal ervoor.

'Daarvoor moet ik ver teruggaan. Mijn vader was natuurlijk een van de legendarische drummers. Hij swingde de pan uit. Ik heb nooit les van hem gehad, hoor. Wij waren als water en vuur. Je had ook Joop Korzelius van de Flamingo's, Tony Nüsser van het Atlantic Quartet. Wessel Ilcken, Cees See, Wallis Bishop. Ilcken leerde ik kennen toen ik pas begon. Dat was zo rond 1950. Je moest toen twee tot drie maanden sparen om een plaat te kunnen kopen, dus ik heb hem live gezien. Mijn vader had het altijd over Kaiser Marshall en Maurits van Kleef.'

Louie Bellson 1952

De drie favoriete cd's van de eeuw van: **Cesar Zuiderwijk**

1. Can't explain - The Who (single) (Keith Moon)
2. Little B - The Shadows (single)
3. Inner Mounting Flame - Mahavishnu Orchestra (Billy Cobham)

ezustempo gegaan. Die jongens van nu spelen

Hoe hebben Nederlandse drummers zich de Amerikaanse technieken eigen gemaakt?

'Ze kochten platen en luisterden. Tijdens de oorlog was er een Amerikaanse zender, EFN, die op de radio een muziekprogramma uitzond. Daar hoorde je ook veel nieuwe muziek. Mijn vader was een van de eersten die met een uitwisselingsproject naar het buitenland ging, met het Johnny Meykwintet. Hij heeft de kunst afgekeken van Jack Purnell, die speelde bij Ted Heat. Mijn vader nam me mee naar Victor Lewis. Man, die was goed met brushes! Zo heb ik heel wat oude grootheden gezien. Zelfs Cozy Cole heeft hier voor de oorlog gespeeld.

'Ik vergeet mijn hele leven niet dat ik met mijn vader mee mocht naar Jazz at the Philharmonic. Daar zag ik Max Roach spelen. Man, ik wist niet wat ik hoorde. Ik kon er geen touw aan vastknopen. Ik heb er ook Ella Fitzgerald gezien, die toen nog was getrouwd met Ray Brown. Ik heb later nog met Ray Brown gespeeld. Al mijn dromen zijn uitgekomen...'

Hoe gingen Nederlandse drummers met hun Amerikaanse voorbeelden om? Konden ze hen alleen imiteren, of slaagden ze er ook in om zich de stijl eigen te maken?

'Er werd niet geïmiteerd. Het gaat om *personality*. Je wordt wel beïnvloed, maar je moet het zelf doen. Met de Diamond Five moest ik eerst Amerikaanse arrangementen spelen. Dat werd toen gevraagd. Zo leerde ik de stijl wel goed beheersen, maar het bleef naspelen. Op een keer moest ik optreden terwijl Roach in de zaal zat. Zat ik dingen te spelen die hij had bedacht... Later wilde ik het zelf doen. Ik wilde het me helemaal eigen maken.'

Heeft u de overgang van de four-on-the-floorbeat van de swing naar de vrijere stijl van de bebop nog meegemaakt?

'Jazeker. Four-on-the-floorbeats speelde ik met Kid Dynamite. Of soms ook op feestjes, als er geen bassist was. Mijn vader zei: "Moet je dat gevoetbal tegen die bassdrum horen!" Dat was bop. Hij was

'Er werd niet geïmiteerd. Het gaat om *personality*.'

een drummer van de oude stijl. Ik wilde die openbreken. Daar hadden we wel eens woorden over... Ik wilde steeds zoeken, maar nooit ten koste van het fundament.'

Denkt u dat Nederland achter heeft gelopen in de ontwikkeling van de jazz, of is men hier steeds bij de tijd gebleven?

'Dat weet ik niet. Daar houd ik me niet mee bezig. In Amerika zijn ze in bepaalde opzichten wel verder. New York is voor mij het Mekka van de wereld, niet alleen voor muziek. Iemand zei ooit tegen me: je moet naar Amerika gaan, daar kun je altijd spelen. Pas twintig jaar later, in 1982, ben ik daar voor het eerst geweest. Ik had een beurs gekregen. Daar heb ik Mel Lewis leren kennen, die toen een goede vriend van me geworden is. Dat was een geweldige bigbanddrummer, wat die man allemaal kon. Swingen, jongelen, emoties...'

Toen Louie Bellson met twee bassdrums ging spelen, overwoog u om dat ook te doen?

'Nee. Wat moet je ermee? Ik had geen zin in dat gesleep, en bovendien zou ik me dan de kolere moeten studeren.

Op een gegeven moment werd popmuziek populair. Heeft u er nooit aan gedacht om bijvoorbeeld dingen als The Beatles te gaan doen?

'Nee, hoewel ik wel eens stukken van ze heb gespeeld. Het was de volgende generatie. Maar toch: alles begint en eindigt met de blues. Dat een ziel knaagt. Blues is ook jazz. Heb je Billy Holiday weleens gehoord? Dat zegt alles.'

'De ontwikkeling van de jazz is in een jzestempo gegaan. Die jongens van nu spelen tien keer zo snel en weten tien keer zoveel. Tegenwoordig is alles aanwezig. Dat is fantastisch. Vroeger had ik alleen mijn oren, verder niks. Ik heb mezelf ontwikkeld. Ik heb veel ellende meegemaakt, maar dat heeft me wel gevormd tot wat ik ben. Je wordt ouder, je ontwikkelt. Maar ik geef me altijd voor tweehonderd procent. Het kon weleens de laatste keer zijn. Ik wil wel swingend naar boven...'

Engels op cd

John Engels is zeer actief. Hij doet veel optredens, en regelmatig komen er cd's uit waarop hij speelt. Onlangs verschenen *Jazz clarinet* (Bassic Sound, 017) van rietblazer Stephan Holstein, en *Line up* van bassist Thomas Winter Andersen. Opmerkelijker is nog de cd *John Engels Quintet - live!* (NJA 9902). Deze release van het Nederlands Jazz Archief bevat opnamen van de jubileumtournee in 1993, toen John Engels veertig jaar drumde.

Mel Lewis, Shelly Manne, John Engels (1982)

John Engels sr., Cees Kranenburg sr., John Engels, Wessel Iicken (1956)